

ту. Сучасні телекомунікаційні засоби дозволяють підтримати рівень інтересу до вивчення ІМ за професійним спрямуванням, розвивають інструментальну мотивацію у студентів.

Таким чином, ми зробили спробу проаналізувати сучасний стан викладання ІМ у Північній Америці у контексті кризових явищ, які мають місце у гуманітарній сфері. Шляхом виходу із такого положення вважаємо розвиток різних видів мотивації, перш за все інструментальної, до вивчення ІМ, що повинно, на нашу думку, сприяти активізації освітньої діяльності і підвищенню її ефективності, стимулюванню науково-дослідної роботи. Перспективами подальших наукових пошуків буде аналіз останніх методичних доробок зарубіжних дослідників, їх екстраполяція на практику викладання ІМ в Україні, поширення позитивного світового досвіду серед викладачів дисциплін гуманітарного циклу.

Література

1. Полковський В.П. Викладання іноземних мов у Північній Америці: сучасний стан, проблеми, перспективи // Методика викладання іноземних мов в Україні: Що нового в XXI столітті?: Матеріали науково-методич. конф., м. Тернопіль, 1 жовтня 2004 р. – Тернопіль: Інститут економіки і підприємництва, 2004. – С. 9-11.
2. Berman R.A. Reform and Continuity: Graduate Education toward a Foreign Cultural Literacy // Profession. – 1997. – P. 61-74.
3. Byrnes H. The Cultural Turn in Foreign Language Departments: Challenge and Opportunity // Profession. – 2002. – P. 114-129.
4. Geisherik A. The Role of Motivation among Heritage and Non-Heritage Learners of Russian // Canadian Slavonic Papers. – 2004. – Vol. 46. No. 1-2. – P. 9-22.
5. James D. Bypassing the Traditional Leadership: Who’s Minding the Score? // Profession. – 1997. – P. 41-53.

УДК 81'243: 378.147.26

Н.В. Проценко,

Кам'янець-Подільський національний університет

імені Івана Огієнка,

м. Кам'янець-Подільський

ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ ТА СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У статті розглядаються основні елементи якісного тесту. Основна увага зосереджена на аналізі таких характер-

них особливостей тесту, як валідність, надійність, дискримінаційна здатність, автентичність, інтерактивність, сила впливу результатів тестування, складність, практичність.

Зроблено висновки про залежність характеристик тестового завдання від характеристик і особливостей мовленнєвої діяльності.

The article deals with the principal elements of a good test. The main accent is made upon the analysis of such test features as validity, reliability, discrimination capacity, authenticity, interactivity, test impact, assessing difficulty, practicality.

The conclusion has been drawn that the dependence of the test task characteristics is connected with the peculiarities of linguistic activity.

Відмінне знання рідної мови безперечно підвищує статус громадянина в суспільстві, однак останнім часом високо цінується й володіння іноземними мовами. Розширення та якісні зміни характеру міжнародних зв'язків нашої держави сприяють тому, що іноземні мови стають вкрай необхідними в усіх сферах діяльності суспільства.

Починаючи з кінця 90-х років ХХ століття значна кількість лінгвістів розробляє ефективні методики викладання іноземних мов [3; 4]. Предметом вивчення іноземної мови є не лише іноземна мова як система, але і мовленнєва діяльність, знання культури народу – носія мови, а також певні лінгвокраїнознавчі знання.

Беручи до уваги головне призначення іноземної мови, як освітньої галузі, можна виділити такі основні комунікативні вміння: говоріння, аудіювання, читання та письмо. Якщо ми зможемо навчити студентів говорити, слухати, читати та писати іноземною мовою, то ми, в деякій мірі, забезпечимо їм доступ до інших національних світових культур. Однак слід пам'ятати, що на якість засвоєння знань з іноземної мови впливають такі чинники, як високий рівень кваліфікації викладача, висока мотивація студентів в оволодінні іноземною мовою, забезпечення студентів якісним та сучасним навчальним матеріалом та комунікативний підхід до вивчення іноземної мови.

Використання інтерактивних методів навчання та інших новітніх інформаційних технологій ефективно впливають на процес засвоєння та оволодіння іноземною мовою. Для досягнення бажаного результату у навчальний процес доречно активно впроваджувати:

– особистісно-орієнтоване спілкування (особистісний контакт зі студентом, бесіда, обговорення вивченої теми, висловлювання особистого ставлення до нового матеріалу, діалог– розпитування, діалог-обмін думками, повідомленнями);

– діалог між студентами, студентом і викладачем як домінуючу форму навчального спілкування;

- гнучкість форм організації різних видів діяльності (індивідуальна, парна, групова робота);
- залучення студентів до стимулювання, самопізнання, самооцінки, самовдосконалення в різних видах діяльності;
- створення позитивної емоційної атмосфери, надання можливості кожному студенту випробувати себе в різних видах діяльності.

Ефективність навчання, у свою чергу, зумовлюється управлінням, яке забезпечується контролем. У навчанні іноземної мови широко розповсюдження набув тестовий контроль, який виступає оптимальним засобом управління процесом навчання іноземної мови. У сучасних технологіях викладання іноземних мов тестовий контроль виступає як одна з найефективніших форм перевірки засвоєння програмового матеріалу. Слід пам'ятати, що тести виконують не тільки контролюючу, але й важливу навчальну функцію. Вони сприяють організації цілеспрямованого повторення та закріплення навчального матеріалу, поглиблення знань, удосконаленню навичок та вмінь, актуалізації самостійної роботи.

Вивченню проблеми тестування у навчанні іноземної мови присвячено багато розвідок, що охоплюють найрізноманітніші проблеми (Бобро Т.А., Зимняя І.Я., Николаєва С.Ю., Рапопорт І.А., Коккота В.О., Леонтьев О.О., Петрашук О.П., Alderson J., Clapham C., Wall D., Bachman L., Palmer A., Linn R. та інші). Теоретичні положення, визначені в цих дослідженнях, складають досить ґрунтовну загальну теорію тестового контролю у навчанні іноземних мов [5; 6; 7; 8]. Разом з тим залишаються не розробленими теоретичні основи тестового контролю у навчанні іноземних мов, а також відсутність урахування основних вимог до якісних характеристик тесту. Проте згадані чинники значно впливають на ефективність тестування і повинні враховуватись на всіх етапах його реалізації.

Завданням нашого дослідження є саме аналіз основних вимог до тесту з іноземної мови, оскільки це – один із стрижневих складових елементів системи тестового контролю.

Мета дослідження полягає у визначенні теоретичних основ тесту навчальних досягнень з іноземної мови в системі тестового контролю з позицій системного та інтеракціонального підходів і створенні на основі визначених положень методики розробки тесту навчальних досягнень з іноземної мови з дотриманням усіх основних вимог до якісного тесту.

Вимоги до тестів з іноземної мови забезпечують їх відповідність якісним характеристикам. Традиційно виділяються такі якісні характеристики тесту, як валідність, надійність, складність, дискримінаційна здатність і практичність тесту [3, с. 273].

Валідність тесту (test validity) означає здатність тесту вимірювати саме ті параметри володіння іноземною мовою, які передбачали

при розробці даного тесту. У спеціальній літературі описуються різні типи валідності тесту: порівняльна, прогностична, змістова, конструктна, зовнішня валідність [2, с. 36-37]; зовнішня (face), змістова (content), конструктна (construct), емпірична (empirical) валідність [13, с. 159-161]. У працях інших авторів розглядається інтервальна (internal), екстернальна (external) і конструктна (construct) валідність. У свою чергу, інтервальну валідність складають такі її типи як зовнішня (наскільки тест є привабливим для тестованих), змістова (наскільки тест є репрезентативним у плані змісту навчання) і респонсивна (response) валідність (наскільки тест забезпечує умови для реалізації саме тієї мовленнєвої поведінки, яка очікується від тестованих). Екстернальна валідність включає конкурентну (concurrent) і прогностичну (predictive) валідності.

Наступна якісна характеристика тесту – надійність (test reliability), яка визначає здатність тесту показувати однакові результати відповідей тестованих при багаторазовому виконанні цього тесту або його схожої версії тими ж або такими ж тестованими. Для визначення мінімально прийнятних показників надійності насамперед беруться до уваги цілі тесту. Якщо тест передбачає отримання результатів високого статусу, то й мінімально прийнятні показники надійності мають бути високими, якщо ж результати тестування будуть середнього або низького статусу, такі показники можуть бути нижчими. Крім того, існує закономірність зміни мінімального рівня надійності в залежності від типу конструкта. Якщо конструкт містить декілька компонентів, надійність тесту знижується і, навпаки, якщо конструкт відображає один компонент мовленнєвого уміння, надійність тесту зростає [1, с. 102].

Дискримінаційна здатність тесту визначається індексом (discrimination index), який показує, в якій мірі результати, отримані за виконання окремого тестового завдання, корелюють з результатами виконання всього тесту. Якщо така кореляція позитивна (тобто вища від 0), йдеться про достатню дискримінаційну здатність даного тесту, тобто достатню здатність тесту визначати слабких і сильних тестованих. Вважається, що важкі завдання мають успішно виконуватись більш підготовленими тестованими, а легкі завдання – менш підготовленими, а також і підготовленими тестованими. Якщо результати тесту показують іншу картину, тест не відповідає даній якісній характеристиці і потребує переробки.

Складність тесту з іноземної мови є тією якісною характеристикою, яка забезпечує посиленість виконання даного тесту. Складність тесту співвідноситься з його дискримінаційною здатністю, оскільки надто легкі або надто складні тестові завдання не зможуть виявити сильних і слабких тестованих. Разом з тим вважаємо, що в тест з іноземної мови можуть включатися 2-3 тестових завдання, які ви-

явилися під час пілотного випробування легкими або складними. Це необхідно, по-перше, тому, що такі завдання можуть виявити сильніших і слабших тестованих. А, по-друге, як показали наші дослідження, у випадку невідповідності до тесту легкі тестові завдання все ж таки виконуються і це дозволяє підтримувати в тестованого позитивне емоційне ставлення до тестування.

Наступною якісною характеристикою тесту, яка нами розглядається, є його практичність. Практичність тесту з іноземної мови в системі тестового контролю розуміється як така його властивість, яка забезпечує ефективне використання даного тесту у практиці навчання іноземної мови [15, с. 397]. Практичність тесту з іноземної мови визначає також і реальну можливість його розробки. Практичність тесту взагалі пов'язується із забезпеченістю процесу тестування всіма необхідними ресурсами його реалізації. Іншими словами, тест з іноземної мови в системі тестового контролю може вважатися практичним, якщо для його планування, розробки і використання потрібно не більше ресурсів, ніж тих, що є доступними в даних умовах.

У спеціальній літературі деякими авторами застосовуються й інші терміни для вираження згаданих вище понять [10, с. 113; 11, с. 97; 12, с. 301; 14, с. 92]. Це викликано, на нашу думку, необхідністю точніше описати вимоги до якісних характеристик саме комунікативного тесту з іноземної мови. Так, наприклад, Vachman і Palmer виділяють поняття придатності тесту, яке забезпечується такими його якісними характеристиками як надійність, конструктивна валідність, автентичність, інтерактивність, сила впливу (impact) і практичність [12, с. 18]. Виходячи з комунікативної парадигми в методиці навчання іноземних мов, вважаємо за доцільне застосовувати поняття придатності тесту і до тесту з іноземної мови в системі тестового контролю. Отже придатність тесту визначається нами як здатність вимірювати ступінь володіння тестованим іноземною мовою як засобом здійснення іншомовного спілкування в реальному житті на рівні програмних вимог.

Автентичність вважається головною якісною характеристикою комунікативного тесту [12, с. 99].

Автентичність тесту розуміють як ступінь співвіднесеності характеристик завдання, що вирішується тестованим у тестових умовах, з характеристиками завдання, яке вирішується комунікантом під час здійснення реального іншомовного спілкування в позатестових умовах. В методиці навчання іноземної мови під автентичністю традиційно розуміють застосування автентичного мовного та мовленнєвого матеріалу у процесі навчання. Таке ж поняття автентичності тесту прийняте і в роботах з проблем тестування. Це розуміння автентичності можна визначити як статичну автентичність тесту. В інших працях зустрічаємо поняття автентичності як такої якості тес-

ту, яка під час його виконання забезпечує функціонування саме тих мовленнєвих механізмів, які функціонують і в умовах спілкування в реальному житті. Така автентичність, на нашу думку, може бути визначена як динамічна автентичність тесту.

На відміну від автентичності, інтерактивність тесту розуміється як ступінь інтенсивності залучення індивідуальних характеристик тестованого у процесі виконання ним тестового завдання. Серед таких індивідуальних характеристик тестованого виділяють мовленнєву компетенцію, тематичні (предметні) знання та емоційне ставлення до тестування [12, с. 105]. Інтерактивність тесту передбачає врахування специфіки взаємодії між характеристиками мовленнєвої діяльності тестованого та характеристиками тестового завдання.

Отже, характеристики тестового завдання мають узгоджуватись, з одного боку, з характеристиками мовленнєвої діяльності в позатестових умовах спілкування, а з іншого боку – з характеристиками самого тестованого.

Важливою якісною характеристикою тесту виступає його сила впливу результатів тестування (test impact) на тестованих [12, с. 200]. Сила впливу тесту проявляється на двох рівнях:

- 1) на мікрорівні – особистісному, шляхом впливу на конкретного тестованого та на інших осіб, що користуються результатами тестування;
- 2) на макрорівні – соціальному, шляхом впливу на систему освіти в цілому.

Тестований зазнає впливу результатів тестування у вигляді накопичення досвіду виконання тестів з іноземної мови; отримання інформації про ступінь успішності оволодіння іноземними навичками і вміннями на певному відрізку навчального процесу; рішень, прийнятих стосовно даного тестованого за результатами виконання тесту. Окрім тестованих, зазнають впливу результатів тестування викладачі. Наприклад, результати тестування можуть впливати на вибір викладачем тих чи інших методів і прийомів навчання іноземної мови, хоча цей вплив не є закономірним та обов'язковим [9, с. 120].

З огляду на все вищевикладене можна зробити такі висновки:

1. Тестовий контроль – невід'ємна складова системи сучасних технологій викладання іноземних мов.
2. Характеристики тестового завдання мають узгоджуватись з характеристиками мовленнєвої діяльності в позатестових умовах спілкування, а також з характеристиками самого тестованого.
3. Важливо забезпечити такі якості тестового завдання, які були б адекватними природі мовленнєвого спілкування в реальній комунікативній ситуації і які б спонукали тестованого до демонстрації його природної мовленнєвої поведінки.

Вимогами, що висуваються до придатного тесту з іноземної мови

в системі тестового контролю, виступає його відповідність таким якісним характеристикам як надійність, конструктивна валідність, автентичність, інтерактивність, дискримінаційна здатність, складність, сила впливу і практичність.

Перспективами подальших розвідок у даному напрямку є дослідження особливостей мовленнєвої поведінки тестованого в умовах комунікації, урахування особистісних якостей тестованого, а також створення моделі функціонування системи тестового контролю іншомовної комунікативної компетенції в практиці використання сучасних технологій викладання іноземних мов.

Література

1. Зимняя И.Я. Психология обучения неродному языку. – М.: Русский язык, 1989. – 219 с.
2. Коккота В.А. Лингводидактическое тестирование: Науч.-теорет. пособие. – М.: Высш.шк., 1989. – 127 с.
3. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Видання 2-е, випр. і перероб./ Кол.авт. під кер. С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2002. – 328 с.
4. Ніколаєва Н.В. Сучасні підходи до викладання іноземних мов // Іноземні мови. – 2001. – №1. – С. 50-57.
5. Петрашук О.П. Тестовий контроль у навчанні іноземної мови в середній загальноосвітній школі: Монографія. – К.: Вид.центр КДПУ, 1999. – 261 с.
6. Рапорт И.А., Сельг Р., Соттер И. Тесты в обучении иностранным языкам в средней школе. – Таллинн: Валгус, 1987. – 350 с.
7. Шипицо Л.В. Контроль устной речи (на начальном этапе обучения). – М.: Изд-во МГУ, 1985. – 86 с.
8. Alderson J., Clapham C, Wall D. Language Test Construction and Evaluation. – Cambridge: Cambridge University Press, 1995. – 310 p.
9. Alderson J., Wall D. Does washback exist? // Applied Linguistics. – 1993. – N14. – P. 115-129.
10. Bachman L. Fundamental consideration in language testing. – Oxford: Oxford University Press, 1990. – 268 p.
11. Bachman L. What does language testing have to offer? // TESOL Quarterly. – 1991. – V. 25, N. 4. – P. 671-704.
12. Bachman L., Palmer A. Language testing in practice. – Oxford: Oxford University Press, 1996. – 377 p.
13. Heaton J. Writing English language tests. – New ed. – London, New York: Longman handbooks for teachers, 1997. – 192 p.
14. Morrow K. Communicative language testing: revolution or evolution? // The communicative approach to language teaching / Brumfit C, Johnson K. (eds.). – Oxford: Oxford University Press, 1979. – P. 58-143.
15. Oiler J. Dictation as a test of ESL Proficiency // Teaching English as a Second Language: A Book of Readings. – McGraw-Hill, 1972. – P. 122-134.